

Oppfølging av risikopasienter

Lise Bjerke
Avdelingssykepleier
Spinalenheten
Nevrologisk avd.
Haukeland Universitetssykehus

Spinalenhetens målsetning

Spinalenheten skal ha ansvar for rehabilitering og videre oppfølging av alle ryggmargsskadde fra Helseregion Vest. Enheten skal også ha ansvar for kontroll og livslang oppfølging av ryggmargsskadde i regionen.

Dette innebærer medisinske kontroller, trenings- og oppfølgingsopphold, vurdering for håndkirurgi og behandling av eventuelle komplikasjoner som kan inntreffe.

Ryggmargsskadde – risiko for trykksår

- Ryggmargsskadde er den pasientgruppen som får hyppigst trykksår
- Forekomsten av trykksår hos RMS varierer mellom 20 - 40% i ulike studier
Ca. 85 % vil før eller siden få trykksår
- 7- 8 % av alle RMS dør av komplikasjoner i forbindelse med trykksår

(Pressure Ulcer Prevention and Treatment Following Spinal Cord Injury, Clinical Practice Guideline for Health - care Professionals 2000)

Den "vanlige" risikopasienten

- Immobiler pas.
- Pas. med nedsatt sensibilitet
- Pas. med nedsatt sirkulasjon
- Feilernærte (spes. kalori-/proteinmangel)
- Pas. med kroniske/progredierende lidelser
- Pas. som er inkontinente
- Eldre pasienter, spes. >70 år

Ryggmargsskadde

- Opphevet /nedsatt hudfølelse
- Nedsatt bevegelighet/lammelser
- Muskelsvinn
- Nedsatt sirkulasjon
- Inkontinens
- Nedsatt appetitt, feilernæring
- Spasmer gir ofte friksjonssår, spes. på hælene

Andre faktorer som har betydning

- Psykisk helse
- Kognitiv funksjon
- Misbruksproblematikk
- Røyking
- Sosial deltakelse, familie, jobb o.a.
- Tidligere trykksår
- Skadenivå
- Kunnskap hos pas. og hjelpepersoner

Risikoskåring

- **Det finnes ikke validerte verktøyer som er egnet for denne pasientgruppen**
- **De er høyriskopasienter, og må betraktes som dette fra de innlegges i akuttavdeling. Forebyggende tiltak må iverksettes straks.**
- **De må ha livslang oppfølging i forhold til flere problemstillinger – ikke minst gjelder dette trykksår.**

Hva gjør vi?

- **Vi får meldt pasientene straks de kommer til akuttavdelingene**
- **Representanter fra vårt team tar kontakt med pas. og akuttavdeling og kartlegger pasientens tilstand.**
- **Ved behov låner vi ut ståseng, trykkavlastende madrass og veileder personalet på den aktuelle avd.**

I akutt- forløpet

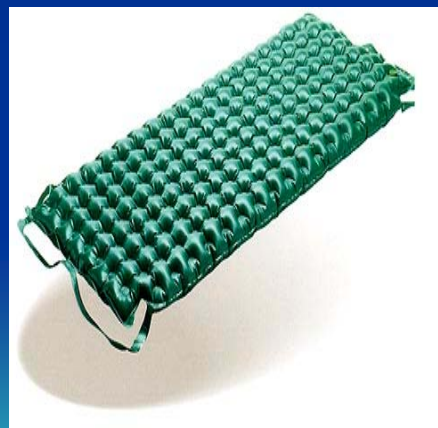
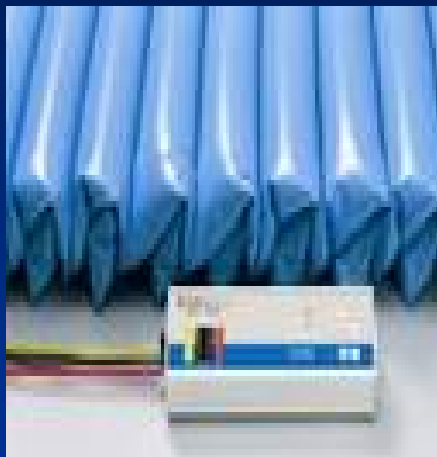
- Pas. får egne kontaktsykepleiere, som utarbeider en detaljert pleieplan.
- Alle får trykkavlastende madrasser, og det iverksettes regime for stillingsendring. Silkelaken og annet spes. utstyr brukes
- Hælene gis spesiell oppmerksomhet, bruk av div. puter
- I alle stellsituasjoner observeres huden på utsatte steder (beinfremspring) og røde merker el. andre endringer dokumenteres (ev. fotograferes).

Stillingsendring

- **Bruk av ståsegg er viktig for våre pas. av flere grunner.**
- **Gir også avlastning av trykkpunkter**
- **Pas. blir hjulpet med stillingsendring i seng og stol**

Noen av våre trykkavlastende madrasser

Til hæler og albuer

Magetralle

Ernæringskartlegging

- Alle pas. screenes etter spes. mal for våre pas.
- Kostosamtale m/kontaktspl.
- ”Spinalbrød”, lunchgruppe, andre kosttiltak
- Ønskekost, ernæringsdrikker

Opplæring av pasientene

- **Kontaktsykepleier har individuell undervisning etter en oppsatt mal.
Viktig å ansvarliggjøre pasientene, må bli eksperter på egen kropp.**
- **Fast undervisningsprogram for pasienter, der trykksår er et av emnene.
Her er også ”gamle skadde” med.**
- **Samtalegruppe, der undervisningsemnene diskuteres.**

Sjekk huden hver morgen, det er ditt ansvar når du ikke er på sykehus.

Bruk stolen til stillingsendring

Beveg deg ofte, eller få hjelp

Unngå hudskade ved forflytning

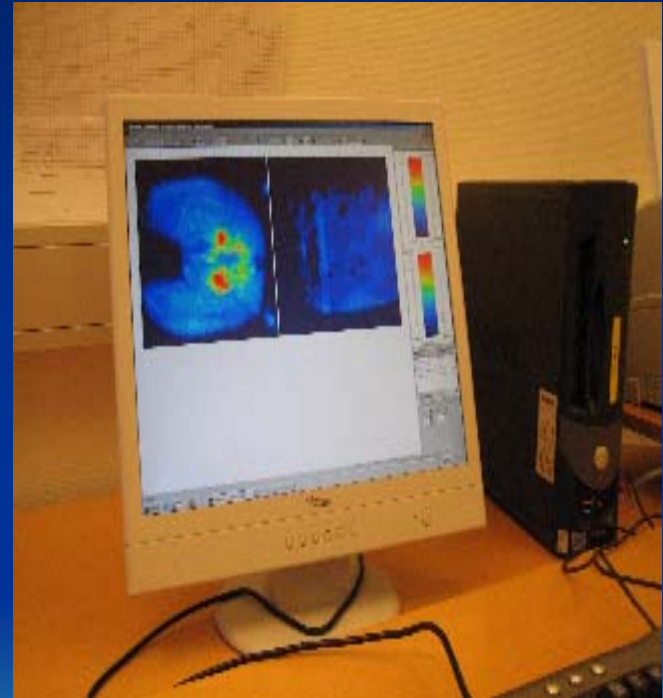
HVA HVIS DU FÅR TRYKKSÅR ?

- 100 % avlastning ved første tegn til sårdannelse (hvis et rødt merke ikke forsvinner innen 45 min etter at trykket er opphevet)
- Tenk gjennom dine daglige rutiner, er det noe som bør endres ? Sitter du for mye, riktig pute, ligge på magen om natten?
- Kan du gjøre noe med madrass, stolpute, stillingsendring, forflytningsteknikk ?
- Ta kontakt med Spinalenheten

Videre oppfølging

- Etter mobilisering opp i stol, er sitteklinikk obligatorisk.
- Dette gjøres også ved kontroll/vurderingsopphold
- Målet er at alle våre pasienter skal registreres uansett om de har/ikke har hatt sår.
- Dette gjøres tverrfaglig

Fra sitteklirikken

Hensikten med sitteklirikken

- Finne mest hensiktsmessig utstyr, sittepute/rullestol
- Teste hvordan endring i sittestilling virker inn på trykket fra underlaget mot huden.
- Dokumentere de prioriterte valgene som gjøres.
- Synliggjøre for pasienten - godt pedagogisk hjelpemiddel.

Forflytningsteknikker

- **Det er viktig å forflytte pasientene på en måte som ikke fører til friksjon.**
- **I starten brukes ofte heis**
- **Dusjstol må ha polstret sete**

Tverrfaglig oppfølging

- Leger, fysioterapeuter, ergoterapeuter er involvert i forebygging.
- Oppfølging av de samme personene, dokumentere hvem som er ansvarlig lege og sykepleier

Sårjournal

Sårjournal (minimum ukentlig evaluering)

Pas.merkelapp

Lokalisasjon: _____ Skadenivå _____

Oppsto såret før/etter innl. i vår avd. ? (sett ring rundt)

Beskriv kort hvorfor/når såret oppsto: _____

SÅRETS UTSEENDE	Dato/ sign.	Dato/ sign	Dato/ sign	Dato/ sign	Dato/ sign	Dato/ sign	Dato/ sign
Tørt							
Væskende							
Infeksjonstegn							
Bact. us							
Nekrose- farge							
Fibrinbelegg							
Størrelse:							
lengde							
bredde							
dybde							
Tørre sårkanter							
Oppblotte sårkanter							
Annet							
Stadium							

Sårbehandlingsskjema

Ansvarlig lege _____

Kontaktpleiere _____

Dato	Prosedyre, bandasje/produktvalg	Andre tiltak, trykkavlastning, kosttilskudd o.l.	Sign/sep

Før utskriving

- Etter utprøving av flere trykkavlastende madrasser, bestilles den mest hensiktsmessige.
- Vi må ta hensyn til at pas. skal få en madrass som ivaretar så vel hud, som ADL.

Samarbeid med 2. linjetjenesten

- **Vi oppfordrer personalet som skal overta til å hospitere og få opplæring**
- **Hvis pasienter har sår ved utskriving, får de med en sårprosedyre, som skal følges opp.**
- **Pas. skal ta kontakt med oss hvis de får problemer etter utreise.**

Etter utskriving

- **Pasientene må ta ansvar, får med seg utskrift fra undervisning, som de kan vise til.**
- **Hvis det dukker opp røde merker eller sår, kan de ringe, maile bilder av sår eller røde merker, slik at vi kan gi råd før store problemer oppstår**

Vi lykkes ikke alltid.....

- Pas. samarbeider ikke
- Manglende vilje til avlastning
- Feil kost
- Røyking
- Klær som lager trykk
- Manglende kunnskap hos hjelpere
- For sen intervensjon

Tiltak her – plast.kir.

